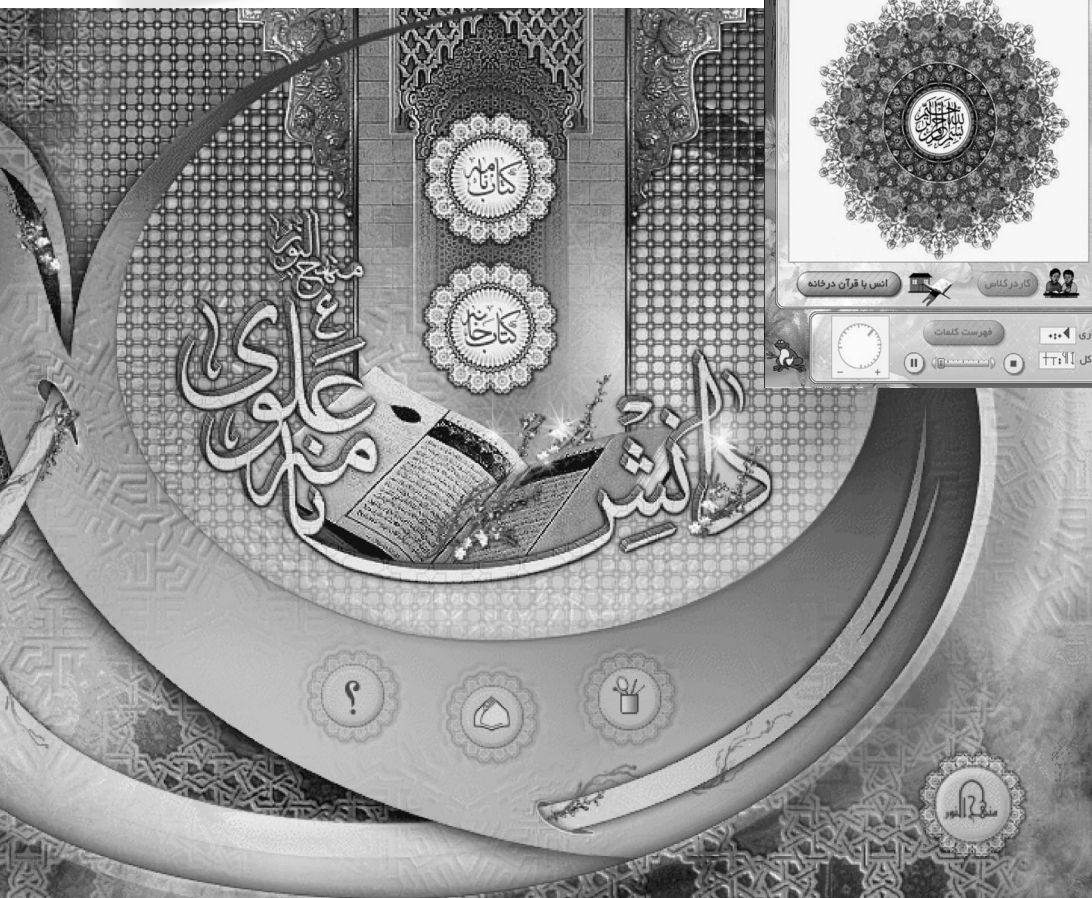

گزارشی از گزینش نرم افزارهای برتر و خادمان قرآن در یازدهمین نمایشگاه بین المللی قرآن کریم

چالش های گزینش نرم افزارهای برتر اسلامی

از نگاه بسیاری از تولید کنندگان نرم افزارهای اسلامی، نمایشگاه بین المللی قرآن کریم فرصتی مغتنم برای عرضه بهترین محصولات و ارتباط بهتر با تعداد بیشتری از مخاطبان شمرده شود و بسیاری از محصولات، نخستین بار در این نمایشگاه به بازار عرضه شوند.

در این شرایط، شرکت در رقابت کسب عنوان «خادم القرآن» که به نوعی هدف غایی و گل سرسبد این رویداد محسوب می گردد، اهمیتی مضاعف داشته و غیر قابل

برای مؤسسات و مراکز رایانه ای فعال در زمینه معارف اسلامی و فرهنگ دینی، نمایشگاه سالانه قرآن کریم در ماه مبارک رمضان رویدادی مهم و اتفاقی تأثیرگذار در تقویم سالانه فعالیت آنها محسوب می گردد. این امر با توجه به اهمیتی که در برگزاری نسبتاً گسترده و با شکوه نمایشگاه و شرکت صدها فعال قرآنی و مراجعه هزاران بازدید کننده مشتاق و نیز تبلیغات و اطلاع رسانی قابل قبول رسانه ها، چندان غیر طبیعی نیست. این همه باعث می شود

چشم پوشی است. اعتباری که یک مؤسسه به طور عام، و محصول برنده به طور خاص به دست می آورد و همچنین، ارزشی که نزد همکاران و فعالان این رشته حاصل

می‌گردد و شناختی که از این راه در جامعه مخاطبان و مصرف‌کنندگان ایجاد می‌شود، آن قدر مهم هست که از دید هیچ تولیدکننده‌ای، به ویژه تولیدکنندگان بخش خصوصی مخفی نمی‌ماند.

داوری

در سال جاری یازدهمین دوره این نمایشگاه در ماه مبارک رمضان برگزار شد، پایگاه‌های اطلاعاتی شبکه جهانی و نرم‌افزارهایی که در سال ۸۲ تولید شده بودند و به حوزه قرآن کریم و احادیث اهل بیت (ع) اختصاص داشتند، بررسی شدند. هیئتی از داوران بررسی این محصولات را در جلسه‌ای که روز دوازدهم ماه مبارک رمضان برگزار گردید، انجام دادند. هیئت داوران شامل هشت تن از پژوهشگران بودند و در

سال‌های قبل به عنوان خادم قرآن الکریم انتخاب شده بودند. در این جلسه که حدود هشت ساعت به طول انجامید، تولیدکنندگان ابتدا ویژگی‌ها و خصوصیات نرم‌افزارهای تولیدی خود را توضیح می‌دادند و پس از پاسخ به پرسش‌های هیئت، هر یک از داوران امتیازی را در یازده محور برای نرم‌افزار ثبت می‌کردند. در سال جاری ۷ نرم‌افزار در گروه آموزشی و ۹ نرم‌افزار در گروه پژوهشی حضور داشتند.

حجت‌الاسلام مظلومی یکی از اعضای هیئت داوران درباره نحوه داوری و انتخاب نرم‌افزارهای برتر می‌گوید: ملاک‌هایی که مورد نظر داوران قرار می‌گرفت و امتیازها در آن ثبت می‌شد، عبارت بودند از:

اطلاعات متنی

اطلاعات چند رسانه‌ای

نوآوری و خلاقیت

توانایی‌های جستجو

امکانات آموزشی

ویژگی‌های فنی

خصوصیات کاربری

رعایت موازین حقوقی

ارتباط با مخاطبان

امکانات پژوهشی

قابلیت تعامل با کاربران

برای بالا بردن دقت و کیفیت قضاوت، داوران در امتیازدهی به محصولات خود و سازمان متبوعشان، شرکت نداشتند. گفتنی است جهت حمایت از تولیدکنندگان بخش خصوصی ۱۰٪ به امتیازات محصولات تولیدی این مجموعه افزوده شد.

با وجود همه این سخت‌گیری‌ها امسال این افتخار بزرگ نصیب مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی و مؤسسه فرهنگی هنری یاسین شد که با تولید نرم افزار «موسوعه نهج البلاغه» و «دبستان قرآن چهارم» موفق به اخذ عنوان خادم قرآن شدند. البته لوح فشرده «موسوعه نهج البلاغه» با اولین نرم‌افزار مؤسسات دیگر بیش از ۷۳٪ اختلاف داشت و با کسب ۱۰۰ امتیاز، بالاترین امتیاز کلیه داوران را در هر دو حوزه آموزشی و پژوهشی به خود اختصاص داده بود.

با آنکه سعی شده است داوری‌ها با نهایت دقت صورت گیرد، اما مهندس مجد از اعضای هیئت مدیره مؤسسه فرهنگی هنری یاسین که بر اهمیت جایزه «خادم قرآن» و حساسیتی که در انتخاب برندگان آن وجود دارد، تأکید دارد خواهان اتخاذ روند مناسب‌تری در مرحله داوری و گزینش برندگان است. به عقیده وی برای رسیدن به اجماعی قابل قبول در انتخاب‌ها که شرط اصلی حفظ و ارتقای اعتبار این جایزه مهم است، باید آیین‌نامه جامع داوری که برآیند نظر برگزارکنندگان و دست‌اندرکاران تولید باشد، تدوین گردد و با تشکیل کمیته داوران در موعد مقرر و پایبندی متعهدانه مجریان به آن اعتراضات احتمالی را در صورت بروز حالت‌های خاص و اختلاف برانگیز به حداقل کاهش دهند.

وی اطلاع‌رسانی دقیق از آیین‌نامه مسابقات را از عوامل مؤثر در هدایت روند داوری دانسته، می‌افزاید: به گمان اینجانب اطلاع‌رسانی از آیین‌نامه تنظیمی و نیز از مراحل اجرایی در روال انتخاب اولیه تا معرفی نهایی، اثر بسیار مطلوبی در از بین بردن هر گونه شائبه دخالت عوامل غیر

مسئول یا عدم رعایت عدالت دارد. باید کوشید تأثیر عوامل خارج از آیین‌نامه و نظر

کمیته داوری به صفر برسد

و نمایندگان بخش

خصوصی از مراحل انتخاب

و حتی امتیازات کسب شده

توسط نامزدها مطلع شوند و

راه بر هر گونه تحریف و

شایعه بسته شود. در خلال

این روال، بدیهی است

مسائل خاصی نظیر طریقه

برخورد با مسئله انتخاب

مجدد به عنوان «خادم

قرآن» که هم‌اکنون برای

مؤسسه یاسین نوعی

مشکل محسوب می‌شود،

به شکل مناسب حل خواهد

شد.

وی در انتها بر تدوین

معیارهای مناسب انتخاب

داوران تأکید کرده،

می‌افزاید: در تدوین

آیین‌نامه باید ترکیب

متعادل از کارشناسان

بخش خصوصی و ناظران

دولتی به عنوان کمیته

داوری انتخاب گردند و

بندهای آیین‌نامه به

گونه‌ای تدوین گردد که

امکان قضاوت ناعادلانه را

به حداقل برساند، فارغ از

اینکه چه فردی به عنوان داور انتخاب شده است و به نوعی داوران را دست کم در مقابل افکار عمومی نسبت به قضاوتی که انجام داده‌اند پاسخگو نماید.

موسوعه نهج البلاغه

اکبر ثقفیان معاون پژوهشی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی درباره ویژگی‌های موسوعه نهج البلاغه که نسخه جدید و سه زبانه‌ای از دانشنامه علوی است، و مقام نخست را در میان نرم‌افزارهای نمایشگاه بخود اختصاص داده است، می‌گوید:

نهج البلاغه به یقین کلام علی بن ابی‌طالب (ع) است و گردآورنده آن نیز سید رضی (ره) است، اما نسخه‌های گوناگونی از آن در عالم پژوهش وجود دارد که نخستین دغدغه ما حل این مشکل بود. «موسوعه

ملاک‌های انتخاب

نرم افزارهای برتر

عبارت‌اند از:

-اطلاعات متنی

-اطلاعات چند رسانه‌ای

-نوآوری و خلاقیت

-توانایی‌های جستجو

-امکانات آموزشی

-ویژگی‌های فنی

-خصوصیات کاربری

-رعایت موازین حقوقی

-ارتباط با مخاطبان

-امکانات پژوهشی

-قابلیت تعامل با کاربران

منهج النور دانشنامه علمی

بزرگترین دائرة المعارف سخنان امیرالمؤمنین (ع)

www.noorsoft.org

nahj@noorsoft.org

ثبت کتابخانه ملی ایران : ۵۲۷۷ و ۸۱

منهج النور
دانشنامه علمی

دانشنامه

دیگری هم انجام شده است که در موارد مشابه، کمتر یافت می‌شود. همانند استخراج اعلام. استخراج اعلام بدین صورت بود که در متن نهج البلاغه به نام‌های خاص بسنده نکردیم و با نشانه‌گذاری ضمایر و عباراتی که به شخص خاصی اشاره می‌کنند، فهرست کاملی ارائه کرده‌ایم که به شکل الفبائی و هم به صورت گویاسازی متن نهج البلاغه عرضه شده است. در کنار این کار ابتکاری، منابع و مصادر نهج البلاغه از کتاب‌هایی که پیش از سید رضی تألیف شده و یا در نقل کلام مولا، به گردآوری سید رضی توجهی نداشتند، استخراج شده است. نشانی هر خطبه و نامه به همراه مشخصات آن منابع، در نرم‌افزار گنجانده شده است. کار دیگر، گردآوری واژگان نهج البلاغه همراه با ترجمه آنها بود که در این کار نه تنها از فرهنگ‌نامه‌های متعارف و تخصصی نهج البلاغه استفاده کردیم؛ بلکه در میان

الحاقی مثل ترجمه‌ها و شرح‌ها، راحت‌تر خواهد شد. وی درباره اطلاعات متنی و کتب ارائه شده در این نرم‌افزار می‌افزاید: بخشی از نرم‌افزار به ارائه ترجمه‌های نهج البلاغه اختصاص دارد که ۲۶ ترجمه در سه زبان فارسی، انگلیسی و فرانسه در برنامه گنجانده شده است. بخش عمده‌ای از «موسوعه نهج البلاغه» به شروح و تفاسیر متن نهج البلاغه پرداخته است که ما در این قسمت ۳۳ شرح مهم مثل ترجمه و شرح مرحوم علامه جعفری و ترجمه شرح نهج البلاغه ابن میثم را قرار داده‌ایم. جالب است متذکر شوم که بخشی از کتاب‌های پیرامونی نهج البلاغه، ترجمه و شروح منظوم است. در این زمینه، ۷ کتاب که همگی به زبان فارسی هستند، مثل کار ارزشمند مرحوم محمد علی انصاری در برنامه گنجانده شده است. در کنار این منابع ارزشمند، کارهای سودمند

نهج البلاغه» طوری طراحی شده است که ۵ نسخه معروف و مهم متن نهج البلاغه با سهولت در اختیار کاربر قرار دارد تا بتواند با انتخاب هر کدام، مسیر پژوهش و تحقیق خود را انتخاب کند. به نظر من ویژگی نه تنها در نرم‌افزارهای نهج البلاغه نیست بلکه در موارد مشابهی که دارای متن متعددی هستند نیز وجود ندارد. البته به این مقدار بسنده نکردیم و برای کاربرانی که خود پنج نسخه محور کارشان است نیز امکان مقایسه و تطبیق را فراهم آوردیم. اما این آغاز راه بود. در مرحله بعد، متن نهج البلاغه گذشته از تقسیم به خطبه، نامه و کلمات قصار، به واحدهای کوچک‌تری نیز تقسیم شد. تجربه نشان داده است که تقطیع متون بلند و تفکیک آنها به اجزای کوچک‌تر، برای محققان در تمام سطوح علمی بسیار کارگشاست. با این روش هم محورهای هر خطبه و یا نامه مشخص می‌شود و هم قابلیت دسترسی به متون

شروع فارسی و عربی نیز این واژگان را جستجو کرده، به شکل سهل الوصولی در اختیار کاربر قرار داده‌ایم.

همان‌طور که مستحضر هستید، متن نهج البلاغه در کمال فصاحت و بلاغت، برای عده‌ای به خصوص فارسی زبانان، دشوار می‌نماید که با تهیه قرائت کامل متن نهج البلاغه، قدری از ناآشنایی خوانندگان را کاهش داده‌ایم. در حین پژوهش، به قدیمی‌ترین نسخه نهج البلاغه متعلق به قرن پنجم هجری برخوردیم که با اتصال این نسخه خطی به متن نهج البلاغه، گامی کوچک در حفظ این نسخه خطی برداشتیم. در «موسوعه نهج البلاغه» بخشی هم به عنوان نگارخانه قرار دارد که مجموعه‌ای از تابلو نوشته‌ها و تصاویری از خطبه‌ها و نامه‌های نهج البلاغه ارائه شده است. گنجینه ارزشمند «موسوعه نهج البلاغه» با دربرداشتن قریب به ۳۰۰ جلد کتاب در ۱۲۰ عنوان، کتابخانه کم‌نظیری است که با ارائه بخشی به نام کتاب‌نامه، مشخصات فنی و کتاب‌شناسی هر کدام به تفصیل آمده است.

نرم افزار «دبستان قرآن چهارم»
«دبستان قرآن چهارم» نرم‌افزار دیگری است که به دلیل ویژگی‌های ممتازش موفق به کسب عنوان خادم القرآن شده است. این نرم‌افزار به منظور آموزش کتاب قرآن و دینی کلاس چهارم ابتدایی طراحی و تولید شده است.

مهندس مجد از اعضای هیئت مدیره مؤسسه فرهنگی-هنری یاسین در باره محتوای این نرم‌افزار می‌گوید:

دبستان قرآن از ۸ بخش مختلف تشکیل شده است و هریک از بخش‌های آن از امکانات جذاب و متنوعی برخوردار است. این بخش‌ها عبارت‌اند از:

۱. کلاس قرآن: در این بخش، کتاب قرآن کلاس چهارم دبستان با روشی نو و جذاب تدریس می‌شود. شرح درس، تمرین، تصاویر مناسب، قرائت‌های زیبا و دلنشین از ویژگی‌های این قسمت است.

۲. کلاس دینی: در این قسمت، دو آموزگار آقا و خانم به صورت جذاب، کتاب دینی چهارم را تدریس می‌کنند و دانش‌آموز می‌تواند با انتخاب معلم مورد نظر از تدریس او بهره‌مند شود. کلاس دینی دارای شرح و متن است و همراه متن درس که به صورت گویا نمایش داده می‌شود، تصاویری زیبا و متناسب قابل مشاهده است.

۳. آوای وحی: این قسمت، شامل قرائت جزء ۲۹ و ۳۰ قرآن به دو صورت تحقیق و ترتیل با صدای اساتید مشهور جهان می‌باشد.

۴. حفظ: در صورتی که دانش‌آموز به حفظ قرآن مایل باشد، می‌تواند با وارد شدن در این بخش به حفظ جزء‌های ۲۹ و ۳۰ قرآن بپردازد. تکرار آیه، تکرار سوره و روش ترکیبی از امکانات این بخش است.

۵. قصه: برای فراگیری بهتر درس‌های دینی قصه‌هایی شنیدنی و جالب در این

بخش آورده شده که همراه با نقاشی‌های زیبا عرضه می‌شود.

۶. نغمه‌ها: در این بخش برای هر درس از کتاب دینی شعری به صورت گویا و متناسب با موضوع درس همراه با تصاویر جذاب قابل دستیابی است.

۷. گردش علمی: برای تنوع و ارتقای سطح علمی دانش‌آموزان، قسمت‌های مختلفی همچون: «آیا می‌دانید که»، «دانستنی‌های قرآنی»، «مشاهیر» و «ضرب المثل» در این بخش آورده شده که همراه با فیلم و تصاویر متناسب است.

۸. زنگ تفریح: سرگرمی‌هایی مانند: بازی مار و پله، لیخنه، معما و جورچین در این قسمت گنجانده شده است که در بردارنده مطالب مفید و آموزنده‌ای می‌باشد.

مهندس مجد معتقد است که وجود خصوصیات برجسته در این نرم‌افزار، در اتخاذ این تصمیم مؤثر بوده‌اند، که می‌تواند به این ویژگی‌ها اشاره کرد: انطباق قابل توجه اطلاعات نرم‌افزار با مطالب کتاب‌های قرآن و دینی پایه چهارم ابتدایی، انتخاب شیوه مناسب تدریس با توجه به قابلیت‌های صوتی و تصویری رایانه، وجود مطالب حاشیه‌ای فراوان در راستای کمک به فهم بهتر و عمیق‌تر مطالب اصلی، رابط کاربر (Interface) و گرافیک جذاب و نیز رعایت استانداردهای برنامه‌نویسی و حجم نسبتاً زیاد مطالب موجود در نرم‌افزار.

